

۳۶ فعالیت نگارشی برای تقویت انشانویسی در دوره‌ی دوم ابتدایی (قسمت اول)

انشانویسی و فعالیت‌هایی برای تقویت آن

در کتاب‌های نگارش فارسی ابتدایی فعالیت‌هایی پیش‌بینی شده‌اند که انجام آن‌ها برای انشانویسی دانش‌آموزان مفید است. گاه دیده می‌شود دانش‌آموزان علاقه دارند بیشتر بنویسند و به دنبال موضوع‌های جدیدتری هستند. فعالیت‌هایی که در دوره‌ی امسال مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی چاپ می‌شود، برای این دسته از دانش‌آموزان و نیز معلمانی که بخواهند تنوعی در کلاس نگارش ایجاد کنند، به کار می‌آید.

توجه داشته باشیم، در زنگ نگارش بچه‌ها نیاز دارند از قالب‌های روزمره و تکراری فاصله بگیرند و با موضوع‌های نو دست و پنجه نرم کنند. شاید نوشتن انشا بیشتر از آنچه به دایره‌ی واژگان بچه‌ها بستگی داشته باشد، به موضوع‌هایی که تعیین می‌شود مرتبط باشد. یکی از گلایه‌های برخی همکاران این است که دایره‌ی لغات بچه‌ها کم است و در نتیجه نمی‌توانند بنویسند. در مقابل نظر دیگری هم وجود دارد که می‌گوید اگر موضوع محرک نوشتن باشد، گنجینه‌های واژگانی پنهان بچه‌ها را آشکار خواهد کرد.

شما به‌عنوان آموزگار راه‌های گوناگونی را تجربه کرده‌اید. پیشنهاد می‌کنیم از این موضوعات برای کلاس انشای خود نیز استفاده کنید و ببینید تا چه حد کارایی دارند.

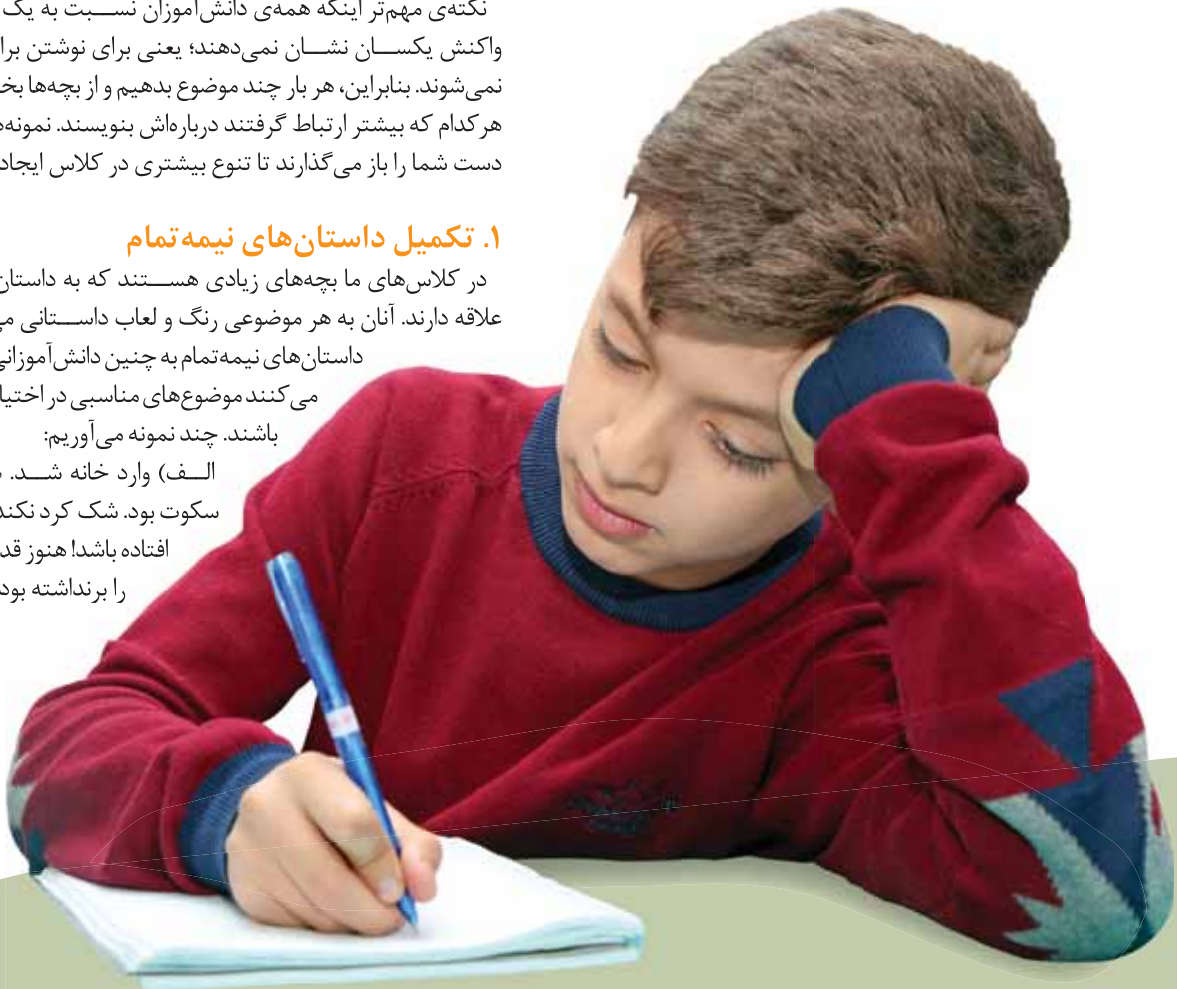
می‌توان بعضی موضوع‌ها را در ابتدا به‌صورت شفاهی و بازی اجرا کرد و بعد از بچه‌ها خواست برداشته‌های خود را از اجرای بازی بنویسند. فراموش نکنیم، موضوع فی‌نفسه اهمیت ندارد، تأثیری که بر راه انداختن و تحریک دانش‌آموزان به نوشتن بر جا می‌گذارد مهم است.

نکته‌ی مهم‌تر اینکه همه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یک موضوع واکنش یکسان نشان نمی‌دهند؛ یعنی برای نوشتن برانگیخته نمی‌شوند. بنابراین، هر بار چند موضوع بدهیم و از بچه‌ها بخواهیم با هر کدام که بیشتر ارتباط گرفتند درباره‌اش بنویسند. نمونه‌های زیر دست شما را باز می‌گذارند تا تنوع بیشتری در کلاس ایجاد کنید.

۱. تکمیل داستان‌های نیمه‌تمام

در کلاس‌های ما بچه‌های زیادی هستند که به داستان‌نویسی علاقه دارند. آنان به هر موضوعی رنگ و لعاب داستانی می‌دهند. داستان‌های نیمه‌تمام به چنین دانش‌آموزانی کمک می‌کنند موضوع‌های مناسبی در اختیار داشته باشند. چند نمونه می‌آوریم:

الف) وارد خانه شد. همه جا سکوت بود. شک کرد نکند اتفاقی افتاده باشد! هنوز قدم بعدی را برداشته بود که ...

ب) آخرین باری را که از مردم شهر خداحافظی کرد، در ذهنش مرور کرد. هیچ وقت یادش نمی‌رفت ...

ج) سوت قطار به صدا درآمد ...
برای اینکه نمونه‌های بیشتری در اختیار داشته باشید و در زنگ انشا با مشکل انتخاب مواجه نشوید، یک کتاب داستانی با خود همراه داشته باشید. اولین سطر هر صفحه می‌تواند شروع‌کننده‌ی یک داستان باشد. به این ترتیب، بچه‌ها هم یاد می‌گیرند چگونه برای خود موضوع داستانی پیدا کنند.

۲. دفتر روزانه‌نویسی

بچه‌ها را تشویق کنیم برای خود دفتری تهیه کنند و مشاهدات و احساسات و خاطرات روزانه‌ی خود را در آن بنویسند. اگر بچه‌ها احساس کنند امنیت نوشتاری دارند، از این دفتر خیلی استقبال می‌کنند. از آنان بخواهیم هر وقت خواستند بعضی از نوشته‌های دفترشان را به‌عنوان تکلیف کلاسی بخوانند. کم‌کم یاد می‌گیرند دفتر روزانه‌نویسی برای بیان کارهای تکراری هر روزه نیست؛ مگر اینکه در جریان این کارهای تکراری اتفاق تازه‌ای پیش بیاید. بهتر است تشویق شوند احساسات خودشان را نسبت به موضوعی بیان کنند و شادی و ناراحتی‌شان را بنویسند. همچنین، اگر جمله‌ی خوبی شنیده‌اند، یا چیز زیبایی دیده‌اند، از آن بنویسند.

اگر این فعالیت را معلم هم انجام دهد، یعنی او هم دفتر روزانه‌نویسی داشته باشد، اثری چند برابری بر دانش‌آموزان خواهد داشت.

۳. پرورش تخیل

پرواز خیال یکی از نیازهای نویسنده‌گان نوجوان است. بنابراین، در زنگ‌های نگارش، گاهی لازم است از عالم واقع خارج شویم و بگذاریم بچه‌ها خیال‌بافی کنند. گاه بچه‌ها در تخیل از دایره‌ی راستگویی خارج می‌شوند و چیزی را که نیست، هست نشان می‌دهند! در اینجا بحث خلق جدید و خلاقیت مطرح است و به مسئله‌ی اخلاقی دروغ ربطی ندارد. بنابراین، اجازه دهیم خیال پرواز کند، کوه را کاه برگ نشان دهد و برگ را دریا و دریا را توپ والیبال. برای پرورش تخیل صدها نمونه فعالیت وجود دارد که در اینجا به چند نمونه اشاره می‌کنیم:

چه می‌شد اگر ...

بازی «چه می‌شد اگر» فوق‌العاده جذاب و خیال‌انگیز است. در هر موضوع واقعی می‌توانیم این بازی را انجام دهیم. بعد از اینکه ما یکی دو نمونه تمرین دادیم، از بچه‌ها بخواهیم خودشان این کار را با چند موضوع متفاوت انجام دهند. مثلاً یک بار موضوع «برف» را روی تخته بنویسیم و از بچه‌ها بخواهیم با بازی «چه می‌شد اگر»

موضوع جدید بسازند. ممکن است آن‌ها تخیل خود را رها کنند و پیشنهاد دهند:

چه می‌شد اگر در تابستان برف می‌بارید؟

چه می‌شد اگر به جای دانه‌های برف، از آسمان سکه می‌بارید؟

چه می‌شد اگر دانه‌های برف فلزی بودند؟

چه می‌شد اگر دانه‌های برف توپ می‌شدند؟

چه می‌شد اگر دانه‌های برف از زمین به آسمان پرتاب می‌شدند؟

چه می‌شد اگر هر زمان که اراده می‌کردیم برف می‌بارید؟

چه می‌شد اگر ...

وقتی بچه‌ها پیشنهاد می‌دهند، هیچ پیشنهادی را رد نکنیم و هر چه گفتند روی تخته بنویسیم. یادمان باشد، قضاوت درباره‌ی اینکه این موضوع خوب نیست، جلوی خلاقیت بچه‌ها و فوران موضوع را می‌گیرد. وقتی به تعداد دانش‌آموزان، ایده‌های جدیدی با موضوع «چه می‌شد اگر برف» تولید شد، حالا از آن‌ها می‌خواهیم درباره‌ی هر کدام که می‌خواهند، انشا بنویسند.

این بازی را با هر موضوعی می‌توانیم اجرا کنیم؛ بهار، سنگ، دریا، باد، غبار، سوزن، برنج، جوجه، هواپیما و کفش. یک بار آن را در کلاس اجرا کنید تا نتیجه‌ی شیرینش در کام بچه‌ها بنشیند.

اگر از این روش‌ها استفاده کردید و مایل بودید، لطفاً نمونه کارهای بچه‌ها را به ایمیل مجله به نشانی ebtedayi@roshdmag.ir بفرستید.